

Lieta C-256/11

Murat Dereci u.c.

pret

Bundesministerium für Inneres

(*Verwaltungsgerichtshof* (Austrija))

lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības pilsonība — Trešo valstu pilsoņu, kuri ir Savienības pilsoņu ģimenes locekļi, uzturēšanās tiesības — Atteikums, kurš pamatots ar pilsoņa tiesību uz brīvu pārvietošanos neīstenošanu — Iespējama atšķirīga attieksme, salīdzinot ar Savienības pilsoņiem, kuri ir īstenojuši tiesības uz brīvu pārvietošanos — EEK un Turcijas Asociācijas līgums — Asociācijas padomes Lēmuma Nr. 1/80 13. pants — Papildu protokola 41. pants — “Klauzulas par” atturēšanos no jebkādas darbības

Ģenerāladvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] viedoklis, sniegts 2011. gada
29. septembrī . . . . . I - 11319

Tiesas (virspalāta) 2011. gada 15. novembra spriedums . . . . . I - 11339

Sprieduma kopsavilkums

1. *Eiropas Savienības pilsonība — Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā — Direktīva 2004/38 — Tiesību izmantotāji — Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri ir trešo valstu pilsoņi — Nosacījums — Savienības pilsonis, kurš ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos*
(*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkts un 3. panta 1. punkts; Padomes Direktīvas 2003/86 3. panta 3. punkts*)

2. *Eiropas Savienības pilsonība — Līguma noteikumi — Piemērošanas joma — Savienības pilsonis, kurš nekad nav izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos — Iekļaušanas nosacījums — Pasākumu piemērošana, ar kuriem faktiski tiek liegta iespēja izmantot galvenās tiesības, kas piešķirtas ar Savienības pilsoņa statusu*
(LESD 20. un 21. pants)
3. *Pamattiesības — Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība — Uzturēšanās tiesību atteikums Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kuri ir trešo valstu pilsoņi*
(Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants)
4. *Eiropas Savienības pilsonība — Līguma noteikumi — Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā — Dalībvalsts atteikums atzīt uzturēšanās tiesības Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kuri ir trešo valstu pilsoņi*
(LESD 20. un 21. pants)
5. *Starptautiskie nolīgumi — EEK un Turcijas Asociācijas līgums — Personu brīva pārvietošanās — Brīvība veikt uzņēmējdarbību — Papildu protokola 41. panta 1. punkta “atturēšanās no jebkādas darbības” noteikums — Piemērojamība*
(EEK un Turcijas Asociācijas līguma Papildu protokola 41. panta 1. punkts)

1. Direktīva 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos un Direktīva 2004/38 par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā nav piemērojamas trešo valstu pilsoņiem, kuri lūdz uzturēšanās tiesības, lai pievienotos saviem ģimenes locekļiem — Savienības pilsoņiem, kuri nekad nav izmantojuši savas tiesības uz brīvu

pārvietošanos un vienmēr ir uzturējušies dalībvalstī, kuras pilsonība tiem ir.

Pirmkārt, saskaņā ar Direktīvas 2003/86 3. panta 3. punktu tā neattiecas uz Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem. Otrkārt, Direktīvā 2004/38 nav paredzētas tiesības ieceļot un uzturēties dalībvalstī visiem trešo valstu pilsoņiem, bet gan

tikai tiem, kuri ir Savienības pilsoņa, kurš ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kuras pilsonība viņam ir, ģimenes loceklī šīs direktīvas 2. panta 2. punkta izpratnē.

(sal. ar 47., 56. un 58. punktu)

2. Tāda Savienības pilsoņa situāciju, kurš nav izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos, šī fakta dēļ vien nevar pielīdzināt pilnībā iekšējai situācijai. Tā kā Savienības pilsoņa statuss ir dalībvalstu pilsoņu pamata statuss, LESD 20. pants nepieļauj valsts pasākumus, kuru rezultātā Savienības pilsoņiem tiek faktiski liegts izmantot galvenās tiesības, kas piešķirtas ar šo statusu.

Šis kritērijs saistībā ar tiesību, kas piešķirtas sakarā ar Savienības pilsoņu statusu, izmantošanas liegšanu attiecas uz situācijām, kuras raksturo apstākļi, ka Savienības pilsonim faktiski ir ne tikai jāpamet tās dalībvalsts teritorija, kuras pilsonis viņš ir, bet arī Savienība kopumā.

Saistībā ar Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri ir trešo valstu pilsoņi, uzturēšanās tiesībām minētajam kritērijam tādējādi ir ļoti īpašs raksturs, ciktāl tas attiecas uz situācijām, kurās, neraugoties

uz to, ka nav piemērojamas sekundārās tiesības attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzturēšanās tiesībām, izņēmuma kārtā uzturēšanās tiesības nevar atteikt trešās valsts pilsonim, kurš ir dalībvalsts pilsoņa ģimenes loceklis, jo pretējā gadījumā netiktu ievērota Savienības pilsonības, kāda piemīt šim pēdējam minētajam pilsonim, lietderīgā ietekme. Pats fakts, ka attiecībā uz dalībvalsts pilsoni saimnieciskās kārtības iemeslu dēļ vai arī, lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā, varētu šķīst vēlami, lai viņa ģimenes locekļi, kuriem nav kādas dalībvalsts pilsonības, varētu uzturēties kopā ar viņu Savienības teritorijā, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonim būs jāpamet Savienības teritorija, ja šādas tiesības netiks piešķirtas.

(sal. ar 61., 62., 64. un 66.–68. punktu)

3. Ja iesniedzējtiesa, ņemot vērā tiesvedības, kas tai ir jāizskata, apstākļus, uzskata, ka Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri ir trešo valstu pilsoņi, situācijai ir piemērojamas Savienības tiesības, tai ir jāizvērtē, vai uzturēšanās tiesību atteikums viņiem apdraud Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā paredzētās tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību. Turpretī, ja tā uzskata, ka minētā situācija neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, tai šīs

izvērtējums ir jāveic, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta 1. punktu. Visas dalībvalstis ir šīs konvencijas līgumslēdzējpusēs, kuras 8. pantā ir paredzētas tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību.

5. EEK un Turcijas Asociācijas līguma Papildu protokola 41. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda jauna tiesiskā regulējuma ieviešana, kurā paredzēti plašāki ierobežojumi nekā agrākajā regulējumā, ir jāuzskata par jaunu ierobežojumu šīs tiesību normas izpratnē, ja ar pēdējo minēto regulējumu ticis atvieglots agrākais regulējums par Turcijas pilsoņu brīvības veikt uzņēmējdarbību veikšanas nosacījumiem brīdī, kad šis protokols stājās spēkā attiecīgajā dalībvalstī.

(sal. ar 72. un 73. punktu)

4. Savienības tiesības, tostarp to noteikumi par Savienības pilsonību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās pieļauj, ka dalībvalsts trešās valsts pilsonim atsaka uzturēšanos tās teritorijā, lai gan šis pilsonis vēlas dzīvot kopā ar savu ģimenes locekli — Savienības pilsoni, kurš dzīvo šajā dalībvalstī, kuras pilsonība viņam ir, un kurš nekad nav izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, ja vien šāds atteikums attiecīgajam Savienības pilsonim neliedz faktiski izmantot galvenās tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar Savienības pilsoņa statusu, bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Faktiski “atturēšanās no jebkādas darbības” pienākuma piemērojamība attiecas uz ikvienu tādu jaunu šķērsli brīvībai veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvībai vai darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai, kas uzskatāms par attiecīgajā datumā pastāvošo nosacījumu pastiprināšanu, tāpēc ir svarīgi nodrošināt, lai dalībvalstis, grozot noteikumus, kurus tās ir pieņēmušas Turcijas pilsoņu minēto brīvību interesēs pēc Papildu protokola vai EEK un Turcijas Asociācijas padomes Lēmuma Nr. 1/80 spēkā stāšanās to teritorijā, nenovirzītos no “atturēšanās no jebkādas darbības” klauzulās izvirzītā mērķa.

(sal. ar 74. punktu un rezolūtvāsdalās 1) punktu)

(sal. ar 94. un 101. punktu un rezolūtvāsdalās 2) punktu)